

Uitgelezen

Curieuze en àndere gedachten

Frederik Janssens

Recensie: *Jos Geysels, Curieuze gedachten*, , Uitg. Houtekiet, Antwerpen, 2001

In de periode dat de Vlaamse groene partij zijn verjaardag viert, 20 jaar in het Vlaams parlement, verschijnt ook dit boek van politiek secretaris Jos Geysels. De auteur heeft het grootste stuk van die 20 jaar actief meegemaakt. Vanaf 1985, twee jaar als partijsecretaris, omdat een eerste gooi naar een parlementair mandaat niet meteen succesvol was. Sinds 1987 als volksvertegenwoordiger in de Kamer. De laatste jaren als Vlaams parlementslid. En sinds het overlijden van Wilfried Bervoets combineert Jos Geysels dit parlementair mandaat bovendien met de taak van politiek secretaris van Agalev.

Waarnemers van binnen en buiten de partij beschouwen Jos Geysels terecht als een persoon die een groot aandeel heeft in het succes van Agalev. Dit succes was niet vanzelfsprekend. Op 20 jaar tijd met een handvol vaak eigenzinnige mensen een beleidspartij opbouwen, je moet het maar doen. Voorbeelden uit het buitenland bewijzen hoe een gebrekkig leiderschap een groene partij ten gronde kan richten. Dit boek met *Curieuze gedachten* verschijnt dan ook op een goed moment. Het maakt het mogelijk om wat beter kennis te maken met de gedachtewereld van deze groene politicus.

Wat maakt de gedachten van Jos Geysels “curieus”? Voor vele leden van Agalev zijn deze gedachten niet onbekend. In vele debatten op de verschillende niveaus hebben de redeneringen van Jos Geysels weerklonken. Misschien is dit boek niet in eerste instantie bedoeld voor de leden van Agalev, die uiteraard in allerlei blaadjes kunnen kennis maken met de ideeën van de politiek secretaris. Voor wie is dit boek dan wel bedoeld?

Eerst en vooral kan dit boek nuttig zijn voor leden van àndere partijen, die met Agalev een coalitie willen smeden. Zeker het hoofdstuk “Het staat niet in de sterren geschreven” is voor deze politici erg nuttig. Dit hoofdstuk beschrijft het debat over de *Nieuwe Politieke Cultuur*, waar de voorbije jaren zoveel woorden aan werden besteed. In de nasleep van de zomer van 1996, toen de zaak van de kindermoorden losbrak, hoopten velen dat de politiek samen met justitie “gesaneerd” zou worden. De ambitie was groot. De disfuncties van de politiek zouden worden aangepakt, onder andere: politieke benoemingen, cumul en de nood aan decumul, dienstbetoon, samenwerking over de partijgrenzen heen, het onderbreken van sprekers tijdens een parlementair debat... De politiek zou zichzelf uitzuiveren, en met een nieuwe legitimiteit tegenover de burgers staan. Helaas hebben de vele debatten tot weinig resultaten geleid. Jos Geysels analyseert scherp hoe dit komt. Het blijkt niet zo eenvoudig om de democratie te verfijnen en te versterken, als puntje bij paaltje komt en de belangen van deze of gene politicus bedreigd worden. Heel het hoofdstuk over het “dienstbetoon” vond ik wat dat betreft erg illustratief. Ik was haast vergeten hoe uniek de positie van Agalev in dit dossier was. Alle andere partijen in België deden rustig mee met deze vorm van “dienstverlening aan de burger”, die de normale werking van de administratie en de instellingen ondermijnt. Met behulp van politicologen als Lieven De Winter en Sam Depauw onderbouwt Jos Geysels zijn redenering over het nefaste van het politiek dienstbetoon. Ongetwijfeld zijn deze gedachten van Jos Geysels “curieus” voor politici als Herman Decroo, Frans Van Gronsveld (al ooit van gehoord?), Jos Dupré en Jan Peeters die politiek dienstbetoon als vanzelfsprekend beschouwen, zodanig dat ze erin uitblinken!

Wellicht is dit boek ook nuttig voor de vele commentatoren, journalisten en media-mensen, die uit hoofde van hun beroep het doen en laten van Agalev volgen en becommentariëren. Het blijkt dat de positie van Agalev ook voor hen niet altijd vanzelfsprekend is. Vaak zelfs irritant. Waarom wil die verdomde groene partij nu niet meedoen aan zoiets prachtigs als de herverkaveling van het politieke landschap? “Is er iets mooiers dan progressieve frontvorming?” vraagt *De Morgen* zich geregeld af. Walter Pauli beschouwt blijkbaar de ietwat koele houding van Jos Geysels op de vele aanzoeken van anderen als een gebrek aan

potentie. “Geef Jos Geysels nog wat viagra”, zo luidde de titel van een artikel van de adjunct-hoofdredacteur van *De Morgen*, waarin hij pleit voor progressieve frontvorming. Het hoofdstuk over ‘De Limieten van de frontvorming’ is een boeiend overzicht van de verschillende pogingen de voorbije decennia om politiek te herverkavelen. In dit hoofdstuk kunnen de politieke commentatoren, die soms zelf zo graag een vinger in de politieke pap houden, nalezen welke goede redenen er zijn om niet onverhoeds in fusiegesprekken te stappen. Wat Agalev niet weerhoudt om steeds op zoek te zijn naar inhoudelijke smeltpunten met andere partijen, waarin bekommernissen in de civiele maatschappij hun uitdrukking vinden. Ad hoc samenwerking rond inhoudelijke kwesties met andere partijen, dat ziet Jos Geysels wel degelijk zitten.

Ook voor de intellectuelen in het Vlaamse lezerspubliek, die smullen van publicaties van politicologen en sociologen als Anthony Giddens en Jean-Marie Guéhenno of uit het eigen taalgebied Jan Willem Duyvendak en Frank Ankersmit is dit boek van Jos Geysels de moeite waard. In plaats van een louter cerebrale reactie op de ideeën van de genoemde (en andere) professoren, krijgt de lezer een interessante toets van maatschappijtheorieën met de doorleefde praktijk van een politiek beest, al klinkt dit wat oneerbiedig. Dit resulteert in zeer lezenswaardige beschouwingen over het functioneren van de democratie, de (belangrijke) rol van de civiele maatschappij en het maatschappelijke middenveld en de (beperkte) rol voor politieke partijen. De bladzijden die Jos Geysels hierover schrijft, weerspiegelen de vernieuwde waardering voor de civiele maatschappij, wat contrasteert met de felle afwijzing van het ‘verzuilde verenigingsleven’ uit de beginperiode van Agalev. Dit heeft ongetwijfeld ook te maken met het feit dat de ontvlechting van politieke partijen en organisaties op het middenveld intussen vergevorderd is, hoewel nog niet volledig gerealiseerd.

Uiteraard is het de taak van een politiek secretaris om kennis te maken met belangrijke nieuwe politieke trends en bewegingen, en daarop te reageren. Een gedeelte van dit boek geeft een weerslag van het huiswerk dat Jos Geysels zich oplegt. De “Derde Weg” van Anthony Giddens, erg populair in sociaal-democratische middens, krijgt een genuanceerde en beargumenteerde bespreking. Hetzelfde gebeurt met de “Vierde Weg”, de poging van Sven Gatz en Bert Anciaux om van het sociaal-liberalisme en het nationalisme een nieuwe synthese te maken.

Van nationalisme gesproken. Eén van de belangrijke verdiensten van Jos Geysels binnen Agalev is dat hij een ander vertoog heeft geïntroduceerd over “Vlaanderen”. In de eerste helft van de jaren tachtig nam Agalev vaak ietwat rabiate antinationalistische standpunten in. Dat maakte dat over de staatshervorming vaak zeer eigenzinnige standpunten werden ingenomen. In het boekje dat n.a.v. de viering van 10 jaar Agalev in het parlement gemaakt werd, *Tussen droom en daad*, hebben verschillende waarnemers-buitenstaanders, uitgenodigd om het fenomeen van Agalev te becommentariëren, hierover kritiek geuit. Jos Bouveroux noemde de Agalevstandpunten over de staatshervorming dwaas, “gewoon om *anders* te zijn, zich te profileren”; Marc Platel vermoedde dat Agalev zich krampachtig bleef vastklampen aan de Waalse en Franstalige broers en zusters, wat Agalev electorale vertraging bezorgde; Manu Ruys stelde dat de Groenen het verwijt moeten ontzenuwen dat zij weinig gevoelig zijn voor de staatkundige belangen van het Vlaamse volk. Op dit gebied heeft Jos Geysels de curieuze gedachten van Agalev niet gecultiveerd, maar eerder gewerkt aan een zekere aansluiting bij het mainstream-denken in Vlaanderen. Verstandig. Groenen hoeven geen nationalist te zijn, maar hun bekommernis om het ‘lokale niveau’ moet op z’n minst enig respect tonen voor de verworvenheden van de Vlaamse beweging, anders blijft men wel erg wereldvreemd bezig. Gedachten hoeven niet per se curieus te zijn of te blijven, als men wil wegen op de politiek. Dat heeft Jos Geysels als realistisch politicus zeer goed door. Pas vanuit een vernieuwd vertoog kon Agalev probleemloos meewerken aan de St. Michielsakkoorden, een belangrijke stap in de geschiedenis van de Belgische staatshervorming. Het hoofdstuk over de Vlaamse kwestie, ‘Wings of Flanders’, is zeer lezenswaard, al is het niet helemaal coherent. Blijkbaar is het uit verschillende stukken tekst samengesteld. Eén deel geeft reeds uitdrukking aan de nieuwe communautaire toon die aangeslagen wordt in de regering Dewael in 2000. Terwijl andere stukken zich nog afzetten tegen de communautaire scherpslijperij van de vorige regering Van den Brande. Een schoonheidsfoutje?

Een laatste belangrijk thema in *Curieuze gedachten* is ‘literatuur en politiek’. Het mij niet bekende boek *Mefisto* van de Duitse auteur Klaus Mann wordt erg wervend gepresenteerd, in die mate zelfs dat ik reeds in antiquariaten zocht naar boeken van Klaus Mann. Ook het slothoofdstuk bestaat uit mijmeringen over

Oikos, Politiek, milieu, cultuur, 19, 4/2001, Uitgelezen

de samenhang, het verschil en de wisselwerking tussen literatuur en politiek. Meteen weten we wat Jos Geysels doet als andere politici, op zoek naar populariteit, ons proberen te vermaken in spelletjesprogramma's allerhande. Hij leest.

Curieuze gedachten is een lezenswaardig boek, en niet alleen voor de fanclub. Jos Geysels presenteert zijn gedachten in enkele thematische clusters. Kritiek op boeken en ideeën van anderen beslaat een groot gedeelte van het boek. Misschien miste ik een beetje de eigen ideeën, de eigen visies van de politiek secretaris van Agalev. Wat is zijn toekomstvisie, zijn mens- en wereldbeeld? Misschien wordt dat stof voor een volgend boek! *Curieuze gedachten*, een aanrader. Dat reeds verschillende stukken te lezen waren in kranten en tijdschriften is geen bezwaar. Herlezen blijft de moeite waard.

Frederik Janssens